

Veckans växt v. 44 2009

## Montbretia – höstlilja (*Crocoshmia x crocosmiiflora*)



*En gammal montbretia från Gotland*

En av de knölväxter som blommar under hösten är höstliljan som kanske är mer känd under namnet montbretia. De små gulorange, trattformade blommorna utvecklas efterhand. Därmed blir blomningstiden mycket lång. Montbretian börjar blomma i augusti och kan fortsätta ända fram tills frosten kommer, men tyvärr är den inte hårdig i Sverige. Bor man i södra delarna av landet kan man försöka med att på hösten täcka den med löv, frigolit eller liknande. Detta har visat sig fungera ända upp i Mjölbytrakten. Kan man få den att övervintra några år växer den till sig och bildar stora täta ruggar. I övriga landet behandlas den som gladiolus och bör tas upp innan frosten kommer. Tyvärr tycks knölnarna vara svåra att övervintra i torrlager, om det går bör den stå kvar ute.



*Montbretia-häck i Cornwall*

Montbretian (*Crocoshmia x crocosmiiflora*) tillhör familjen *Iridaceae*, svärdslijor, och är en korsning mellan två arter, stjärnmontbretia (*C. aurea*) och trattmontbretia (*C. pottsii*). Det var den franske plantskolemannen Victor Lemoine som 1882 gjorde korsningen. Montbretia finns alltså inte vildväxande, medan föräldraarterna växer vilt i Sydafrika. Det finns ca 50 arter inom släktet *Crocoshmia*. Idag är montbretia vanlig i västra delarna av Europa där den har naturaliserat sig längst Atlantkusten, framförallt på Irland.

Montbretian har tidigare tillhört släktet *Tritonia* och har även hetat *Montbretia crocosmaeflora*. I gamla svenska lökkataloger är det ofta under dessa två namn som man kan hitta den till försäljning. I Göteborgs trädgårdsförening från 1890 fanns den till försäljning där den såldes för 25 öre per lök. För tio lökar fick man betala 2,25 kr. I katalogen omnämns den som "Särdeles vacker. Behandlas som *Gladiolus*". Lök- och knöluppet har fått in 2 tips om gamla montbretior före 1940, från Skåne och från Gotland. Den sistnämnda montbretian finns på vårt provodlingsfält.



*Crocsmia* betyder krokeos, saffransgul och *osmebetyder* doft. Om man torkar blommorna och sedan lägger dem i vatten lär det dofta saffran. Namnet montbretia har växten fått efter en fransk botanist, Coquebert de Montbret, som deltog i Napoleons invasion av Egypten 1798. Montbret blev endast 20 år gammal och dog 1801 i Egypten.

Montbretia har i likhet med *Gladiolus* en rotknöl (stamknöl) och förökas lätt med sidoknölar, vilka brukar bildas runt moderknölen. Dessa kan man försiktigt bryta loss och plantera för att få nya plantor. De små knölna planteras tidigt på våren på ca 10 cm djupt och med 10-15 cm avstånd. Montbretian blir 50-70 cm hög, med fler gröna svärdformade blad, mellan vilka den förgrenade och blomrika stängeln växer fram. Blomfärgen kan vara allt från gult till orangerött i olika nyanser.

Tilläggs bör att montbretia är en förträfflig snittblomma som står länge som avskuren.

Det finns många sorter av montbretia, men tyvärr kan de idag vara svåra att hitta i svensk handel.

Text: Karin Persson

Foto: Linnea Oskarsson och Karin Persson